תָּתִיב – הקשה **רַב שִׁימִי בַּר אַבָּא**, שנינו בברייתא, **אִם** הָיָה המדיר **כֹּהֵן**, יְזֹרוֹק עָלָיו – עבור המודר את **דַּם חַטָּאתוֹ** וְ**דַם אֲשָׁמוֹ**, ומזה שכתבה הברייתא 'חטאות ואשמות' סתם, משמע שאף בקרבנות של אלו שאינם מחוסרי כפרה הדין כן, ואם נאמר שהכהנים הם שלוחי דידן קשה, כיצד יכול הכהן להקריבם עבור המודר, הלא הוא מהנה אותו בזה שהוא עושה את שליחותו.

מתרצת הגמרא, הברייתא מדברת בְּ**דַם חַטָּאתוֹ** שֶׁל **מְצוֹרָע** וְ**דַם אֲשָׁמוֹ** שֶׁל **מְצוֹרָע**, שהוא מחוסר כפרה, ובהם לא צריכים את דעת הבעלים, והראיה, **דִּכְתִיב** (ויקרא יד ב) **'זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע'** ולמדים מהמלה 'תורת' שֵׁין מצורע נָדוֹל וְכֵין מצורע קָטָן חייבים להביא קרבן, ומזה שמקריבים קרבן מצורע על קטן, שאין לו דעת, מוכח שקרבנו של המצורע אינו מחויב להיות מדעת הבעלים, אלא דינו כשאר קרבנותיהם של מחוסרי כפרה, שאין צריכים להקריבם מדעת הבעלים, וממילא אין צריכים שהכהן המקריב יהיה שלוחם של הבעלים.

הגמרא מוסיפה להקשות על הצד שהכהנים הינם שלוחי דידן:

תָּנַן במשנה במסכת גיטין (מד:), **הַכֹּהֲנִים שֶׁפִּיגְּלוּ בַּמִּקְדָּשׁ** –שהקריבו את הקרבן במחשבה שיאכלוהו או שיקטירוהו שלא בזמנו הראוי, ופסלו את הקרבן במחשבה זו, אם היו **מְזִידִין** –שידעו שהקרבן נפסל במחשבה כזו, **חַיָּבִין** לשלם לבעלים את דמי הקרבן, הואיל ומחמת פיגולם יצטרכו הבעלים להביא קרבן אחר, והם נחשבים כמזיקים את ממון הבעלים. ומדייקת הגמרא, **הָא** – אבל אם היו הכהנים **שׁוֹגְגִין** – שלא ידעו שהקרבן נפסל במחשבה כזו, הרי הם **פְּטוּרִין** מלשלם לבעלים את דמי הקרבן, **אֶלָּא** שֶׁמכל מקום **פִּיגּוּלָן** – מחשבתם הועילה לפסול את הקרבן, כיון שמשמע שהחילוק בין פיגול במזיד לבין פיגול בשוגג הוא רק לגבי חיוב התשלומים, אבל בשניהם הקרבן נפסל.

מסיימת הגמרא את קושייתה, **אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא** – אם תאמר כמו הצד שהכהנים **שְׁלוּחֵי דִּשְׁמַיָּא הָווּ** – הם שלוחי דשמיא, **הַיְינוּ שֶׁפִּיגּוּלָן פִּיגּוּל** – יובן מדוע מועילה מחשבת הכהנים לפסול את הקרבן, שאף על פי שהכהן אינו הבעלים של הקרבן, מכל מקום יכול הוא לפסול את הקרבן במחשבתו, כיון שהתורה עשתה אותו שליח לכל דבר, והוא כמו הבעלים, שהרי הוא יכול להקריב בלי דעת הבעלים. **אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ** – אבל אם תאמר שהכהנים **שְׁלוּחֵי דִּידָן הָווּ** – הם שלוחי דידן, יקשה, **אַמַּאי** – מדוע כשחשבו הכהנים מחשבת פיגול בשוגג, **פִּיגּוּלָן פִּיגּוּל** – מועילה מחשבתם לפסול את הקרבן, **וְלֵיכָּא** לְמֵימַר – יטענו הבעלים כלפי הכהן המקריב **'שְׁלִיחָא שַׁוִּיתִיךְ לְתַקְּנֵנִי וְלֹא לְעַוְּתֵנִי'** – שלחתי אותך להקריב את קרבני באופן שיהא המעשה ראוי ומתוקן, ולא באופן של עיוות ופסול, ואם כן, בשעת מחשבת הקלקול, אין לכהן המקריב תורת שליח, ואין בכח מחשבתו זו לפסול את הקרבן. ומוכח שהכהנים נחשבים לשלוחי דשמיא.

מתרצת הגמרא, **אָמְרִי**, שאף אם נאמר שהכהנים הינם שלוחי דידן, מכל מקום יפסל הקרבן במחשבתם, ולא שייך לומר בזה 'שליחא שויתיך לתקוני ולא לעוותי', הואיל ו**שַׁאנִי** – שונה הדין האמור לְ**גַבֵּי פִּיגּוּל** שהקרבן נפסל על ידי מחשבת הפסול, אפילו כשאין מסתבר לומר כך, משום **דְּאָמַר קְרָא** (ויקרא ז יח) **'לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ'** פיגול יהיה', **מִכָּל מָקוֹם** – ללמדנו, שכאשר יחשוב הכהן מחשבת פיגול, יפסל הקרבן בכל אופן, אפילו שהכהן אינו הבעלים של הקרבן. ואם כן, אין ראיה מכאן לפשוט את הספק שהסתפקנו, האם הכהנים הם שלוחי דידן או שלוחי דשמיא, ואף אם נאמר שהכהנים הם שלוחי דידן לא יקשה מדין פיגול.

הגמרא דנה בדברי רבי יוחנן שהובאו לעיל (לה:):

גּוּפָא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כֹּל – כל הקרבנות **צְרִיכִין דַּעַת** של הבעלים, חוץ מִקרבנות של **מְחוּסַּר כַּפָּרָה** שאפשר להקריבם בלא דעת הבעלים, ומביא רבי יוחנן ראיה לדין זה, **שֶׁהֲרֵי אָדָם מֵבִיא קָרְבָּן עַל בָּנָיו וְעַל בְּנוֹתָיו הַקְּטַנִּים**, אפילו שאין בהם דעת, ומכאן מוכח שאין צריך בהקרבת קרבנות אלו את דעת בעליהם.

מדברי רבי יוחנן למדנו שאפשר ללמוד 'אפשר משאי אפשר', כלומר, שאפשר ללמוד שאין צריכים דעת בעלים [בקרבנות של מחוסרי כפרה], אף באופן שהבעלים הם גדולים ויש להם דעת, מזה שמקריבים את הקרבן בלי דעת בעלים מחמת שאין להם דעת, כגון שהם קטנים וכדומה. ולא אומרים שיש חילוק בין 'אפשר' לבין 'אי אפשר', שבקטנים 'אי אפשר' להקריב עם דעת, ויתכן שרק משום כך התירו להקריב בלי דעת, מה שאין כן במקום שיש להם דעת, ו'אפשר' להקריב עם דעת הבעלים, שמא לא יהיה מותר להקריב בלא דעתם.

הגמרא מקשה על יסוד דבריו של רבי יוחנן ש'דנים אפשר משאי אפשר':

אֶלָּא מֵעַתָּה שאפשר לדון מקרה ש'אפשר' ממקרה ש'אי אפשר', אם כן קשה, **שְׁבִיא אָדָם חַטָּאת חֵלֶב עַל חֲבֵירוֹ** שלא מדעתו, **שָׁכָן אָדָם מֵבִיא** קרבן **עַל אִשְׁתּוֹ שׁוֹטָה**, כְּדברי **רַבִּי יְהוּדָה**, וכשם שמביא קרבן על אשתו השוטה בלי דעתה, כך יוכל להביא קרבן על חבירו בלי דעתו, ואם כן **אֶלָּמָּה** [–מדוע] **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר**, שאם **הִפְרִישׁ חַטָּאת חֵלֶב עַל חֲבֵירוֹ** שלא מדעתו, **לֹא עָשָׂה כְּלוּם**.

מתרצת הגמרא, באמת לא מצינו הבאת חטאת חלב במקום ש'אי אפשר' שיהיה בו את דעת הבעלים, שכן את מה שמצאנו שלרבי יהודה אדם יכול להביא חטאת חלב על **אִשְׁתּוֹ שׁוֹטָה**, יש לברר – **הֵיכִי דָּמֵי** – באיזה אופן מצינו שחייב הבעל להביא את חטאתה, **אִי דְּאָכְלָה** – אם מדובר שהיא אכלה את החלב **בְּשֶׁהִיא שׁוֹטָה**, אם כן **לָאו בַּת קָרְבָּן הִיא** – אינה חייבת בקרבנות, ואין חובה להביא עליה חטאת. **וְאִי דְּאָכְלָה** – ואם מדובר שהיא אכלה **בְּשֶׁהִיא** היתה **פִּקֵּחַת** – בת דעת, **וּלאחר** מכן **נִשְׁתַּטְּתָה**, גם באופן זה לא חייב הבעל להביא עליה חטאת, משום שמזמן שנעשתה שוטה נפטרה מכל חיובי החטאות שהיו עליה מקודם, והראיה לדין זה, **דְּאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, שאם אדם **אָכַל חֵלֶב וְהִפְרִישׁ קָרְבָּן** חטאת על חטאו זה, **וּלאחר** ההפרשה **נִשְׁתַּטְּתָה, וּלאחר** מכן **חָזַר וְנִשְׁתַּפָּה** – שבה אליו דעתו ונעשה בריא כבתחילה, **פָּסוּל** הקרבן, **שהוֹאִיל וְנִדְחָה** בתחילה מלהביאו למזבח, מחמת חסרון דעת בעליו כשנעשה שוטה, **יִדָּחֶה** לעולם מלהקריבו. ומדין זה אנו למדים, שאדם שנעשה שוטה נפטר מכל חיובי החטאות שהיו עליו עד שנשתטה, ואפילו אם כבר הפריש קרבן לחטאת, נדחה הקרבן לעולם מלהקריבו. ואם כן אף בנידון שלנו, כאשר האשה נעשתה שוטה, אין חיוב על בעלה להביא את חטאת חלב עבורה [ומה שאמר רבי יהודה שאדם מחויב בקרבנות אשתו שוטה, זה דווקא יולדת או זבה או מצורעת שהיא מחוסרת כפרה ולא צריך את דעתה].

ולפי זה מתורצת הקושיא שהקשינו על רבי יוחנן, מדוע לא יקריב אדם חטאת חלב על חבירו, כשם שמקריב על אשתו השוטה [שהרי דנים אפשר משאי אפשר], כיון שבאמת לא מצינו שום אופן שיהיה חיוב על הבעל להביא חטאתה חלב של אשתו השוטה.

הגמרא שבה ומקשה על דעת רבי יוחנן ש'דנים אפשר משאי אפשר':

אֶלָּא מֵעַתָּה שאפשר ללמוד מקרה ש'אפשר' ממקרה ש'אי אפשר', אם כן **יָבִיא אָדָם** קרבן **פֶּסַח עַל חֲבֵירוֹ** שלא מדעתו, **שָׁכָן אָדָם מֵבִיא** את קרבן הפסח **עַל בָּנָיו וְעַל בְּנוֹתָיו הַקְּטַנִּים**, אפילו שאין להם דעת, ואף שדרשו בפסחים (סא.) שרק מי שנמנה על קרבן פסח קודם ששחטוהו רשאי לאוכלו, והקטנים אינם ברי דעת להימנות על הקרבן, מכל מקום בזה שאביהם מביא עבורם את הפסח הם נמנים עליו. ואם כן נלמד גם שאפשר להקריב קרבן פסח על אדם בלי דעתו, ואף שלא נמנה עליו. ואפילו שאדם זה הוא בר דעת, ובניו הקטנים אינם ברי דעת כלל, מכל מקום יתכן ללמוד זה מזה, שהרי לדעת רבי יוחנן 'דנים אפשר משאי אפשר', ואם כן **אֶלָּמָּה** [–מדוע] **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִפְרִישׁ פֶּסַח עַל חֲבֵירוֹ** שלא מדעתו **לֹא**

המשך בעמוד רב

עֲשֵׂה כָּלוּם, משום שבשביל לאכול את הפסח צריך להימנות עליו מתחילה, ואותו אדם שמקריבים עבורו שלא מדעתו אינו מנוי על הפסח.

מתרצת הגמרא, אָמַר רַבִּי זֵירָא, הדין האמור בקרבן פסח, שחייבים להימנות על הקרבן בכדי שיוכלו לאכול ממנו, ונלמד מהפסוק (שמות יב ג) 'שֶׂה לְבֵית אָבֹת', הוא רק לגבי גדולים, אבל לגבי בניו ובנותיו הקטנים של האדם, הוא לָאו מִדְּאוֹרַיְיתָא כלומר, שלא נאמר בהם כלל הדין שצריך להימנות על הפסח. ואף שכל אדם הרוצה לאכול מקרבן פסח חייב להימנות עליו מתחילה, מכל מקום יכול אדם להאכיל את בניו ובנותיו הקטנים אף שאינם נמנים על הפסח מקודם, הואיל ואינם יכולים להימנות, שהרי אין להם דעת לזה, והתירו להם את האכילה אף כשלא יהיו מנויים על הקרבן.

ולפי זה מתורצת הקושיא שהקשינו על רבי יוחנן, מדוע לא יביא אדם קרבן פסח על חבירו, כשם שמביא על בניו ובנותיו הקטנים. כיון שבניו ובנותיו הקטנים אין בהם כלל את הדין להיות מנויים על הפסח, ולכן יכול להביא עליהם קרבן פסח, מה שאין כן אדם גדול שיש לו דין להימנות על הפסח, אי אפשר להביא עבורו קרבן פסח שלא מדעתו.

הגמרא מביאה הוכחה שלקטנים אין דין להיות מנויים על הפסח: וּמַמַּאי שלא חייבה התורה את האב להמנות את בניו ובנותיו הקטנים, מִדְּתָנֵן בפסחים (פט.), אדם הָאוֹמֵר לִבְנָיו כשעולה לירושלים לשחוט את קרבן הפסח, 'חֵרִיני שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל מִי שֶׁיַּעֲלֶה מִכֶּם רִאשׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם', כֵּיוָן שֶׁהַכֹּל הבן הָרִאשׁוֹן את רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לירושלים, זָכָה בְּחֶלְקוֹ בקרבן, וּמְזֻכֶּה אף אֶת אֶחָיו עִמּוֹ בקרבן הפסח. והגמרא סוברת שהמשנה דיברה בבנים קטנים, ועליהם נאמר שהם נמנים על הקרבן כאשר יבוא אחד מהם לירושלים, ואפילו שזה יהיה לאחר שחיטת השה, וְאִי אָמְרַתְּ – ואם אתה אומר שהדין להימנות על הפסח הנלמד מ'שֶׂה לַבָּיִת' הוא מִדְּאוֹרַיְיתָא אפילו בבנים קטנים, אם כן כיצד יתכן שֶׁעַל בִּישְׂרָא קָאֵי וּמְזַכֵּי לְהוּ – שהאב עומד אחרי השחיטה, כשהבשר מונח לפניו, ומזכה את בניו בחלקם, הלא שנינו שאי אפשר להימנות על הפסח לאחר שחיטת השה, אלא על כרחך שלגבי בנים קטנים לא אמרה התורה את הדין שחייבים להימנות על הקרבן.

שואלת הגמרא, אֶלָּא שאם נאמר כך, שאין לקטנים חיוב להימנות על השה, יקשה לָמָּה לְהוּ דְּאָמַר לְהוֹן אֲבוּהוֹן – מדוע אומר להם אביהם 'חרישו שוחט את הפסח על מי שיעלה', שמשמע שיש להם חיוב להימנות על הפסח. מתרצת הגמרא, אמר להם כֵּן כְּדֵי לְזָרְזָן בְּמִצְוֹת שיזדרזו לעלות לירושלים, אבל לא מחמת שהם צריכים להימנות על הפסח.

הגמרא מוכיחה שדברי האב לא נאמרו אלא כדי לזרז אותם, ובאמת הם לא נימנים על הקרבן:

תָּנְיָא נַמִּי הָכִי – אכן מצינו כך בברייתא, שמַּעֲשֶׂה הָיָה וְקָדְמוּ הַבָּנוֹת לַבָּנִים ועלו לירושלים לפניהם, וְנִמְצְאוּ הַבָּנוֹת זְרִיזוֹת וְהַבָּנִים שְׁפָלִים, ומזה שלא כתבה הברייתא שה'בנות זכו והבנים לא זכו', מוכח שגם הבנות לא זכו, אלא שמעלתם היתה בזה שמיהרו לעלות, והבנים יצאו שפלים שאיחרו לעלות.

שנינו במשנה (לעיל לה:), אדם שהדיר את חבירו שלא יהנה ממנו, וְתוֹרֵם מותר לו לתרום אֶת תְּרוּמָתָיו כוּ' ואת מעשרותיו לדעתו.

הגמרא מסתפקת לגבי אדם המפריש תרומה מפירות שלו על פירות של חבירו:

אִיבַּעְיָא לְהוּ – נסתפקו בבית המדרש, אדם **הַתּוֹרֵם** – המפריש תרומות ומעשרות, **מִפֵּירוֹת שֶׁלּוֹ עַל פֵּירוֹת שֶׁל חֲבֵירוֹ**, האם **צָרִיךְ** להפריש **מִדַּעְתּוֹ** של חבירו, שיאמר לו שיפריש תרומות ומעשרות מפירותיו, שבכך נהיה שלוחו, **אוֹ לֹא**. וצדדי הספק הם, **מִי אָמְרִינַן** – האם אנו אומרים **שַׁבָּיְון דִּזְכוּת הוּא לוֹ** – לחבירו, שיהיו פירותיו מתוקנים ללא השקעה ממונית מצדו, על כן **לֹא צָרִיךְ דַּעַת**, ומינוי שליחות, שהרי יש דין ש'זכין לאדם שלא בפניו', כלומר, שאין צריך שימנהו לשליח לזכות עבורו, והרי זה כאילו מינהו חבירו שליח להפרשה זו, **אוֹ דִּלְמָא** – שמא אין זה נחשב לזכות עבור חבירו, כיון **שְׁמָצָוָה** זו של הפרשת תרומות ומעשרות **דִּילֵיהּ** – של חבירו **הִיא, וְנִיחָא לֵיהּ לְמֶעְבְּדֵיהּ** – והוא מעדיף לקיים בעצמו את המצוה, על אף ההפסד הממוני הכרוך בכך, וממילא לא תועיל הפרשת חבירו אם לא מינהו שליח להפריש פירותיו.

הגמרא מוכיחה ממשנתינו שאין צריך בתרומה את דעתו של בעל הכרי:

תָּא שְׁמַע – בא ושמע ראיה למה שנסתפקנו, נאמר במשנה לעיל (לה:) שאדם שהדיר את חבירו הנאה, **תּוֹרֵם** [–יכול לתרום] **אֶת תְּרוּמוֹתָיו וְאֶת מַעְשְׂרוֹתָיו** של המודר. ומבררת הגמרא, **בְּמַאי עָסְקִינַן** – באיזה אופן מדברת המשנה, **אִילֵימָא** – אם נאמר שמדובר באופן שהמדיר אינו מפריש כלום משלו, אלא מפריש מִן פירותיו של **בַּעַל הַכְּרִי עַל פֵּירוֹתָיו שֶׁל בַּעַל הַכְּרִי**, אם כן עלינו לברר את כוונת המשנה, שאומרת שהוא מפריש 'לדעתו', **וּלְדַעְתּוֹ דְּמַאן** – של מי, **אִילֵימָא** – אם נאמר שכוונת המשנה שהוא מפריש **לְדַעְתּוֹ דִּילֵיהּ** – של עצמו, כלומר, שבא מדעתו ומפריש מפירותיו של בעל השדה כדי לתקן את הפירות הנשארים, קשה, **מַאן שָׁוְוהַּ** – מי מינהו **שָׁלִיחַ** להפרשה זו, שהרי כל מה שמועילה הפרשת תרומה על ידי אחר היינו דווקא בשליחותו של בעל הבית. **אֶלָּא** צריך לפרש כוונת המשנה, שמדובר במפריש **לְדַעְתּוֹ דְּבַעַל הַכְּרִי** שמינהו שליח להפרשה זו, ואם כן קשה, **תָּא קָמְהַנֵי לֵיהּ דְּקָעָבִיד שָׁלִיחוּתֵיהּ** – הלא הוא מהנה אותו בזה שמקיים את שליחותו, וכיצד מותר לבעל הכרי המודר ליהנות מן המדיר.

אֶלָּא – כיון שדחינו את האפשרות שהמשנה מדברת באופן שמפריש מפירות של בעל הכרי על פירות של בעל הכרי, בהכרח שהמשנה מדברת באופן שהמדיר מפריש **מִפֵּירוֹת שֶׁלּוֹ עַל פֵּירוֹת שֶׁל בעל הַכְּרִי**. ועדיין עלינו לברר את כוונת המשנה שאמרה שהוא מפריש 'לדעתו', **וּלְדַעְתּוֹ דְּמַאן** – של מי, **אִילֵימָא** – אם נאמר שכוונת המשנה **לְדַעְתּוֹ דְּבַעַל הַכְּרִי**, שביקשו שיפריש מפירותיו על שלו, אם כן קשה, **תָּא קָמְהַנֵי לֵיהּ** – הלא הוא מהנה אותו בזה שהוא מקיים את שליחותו, **אֶלָּא לָאו** – בהכרח הכוונה במשנה שהמדיר מפריש **לְדַעְתֵּיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ** – לדעת עצמו, **וּמִשּׁלּוֹ הוא תּוֹרֵם עַל שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְאִי אָמְרַתְּ** – ואם אתה אומר שהמפריש משלו על של חבירו **צָרִיךְ** להפריש **לְדַעַת** חבירו, קשה, **תָּא קָמְהַנֵי לֵיהּ** – הלא הוא מהנה אותו בזה שהוא מקיים את שליחותו. **אֶלָּא לָאו** – מוכח מדברי המשנה, שהמפריש משלו על של חבירו **אֵין צָרִיךְ** את **דַּעַת** חבירו, וממילא, כיון שאין צריך שימנהו לשליח, אין זה נחשב שבעל הפירות נהנה מן המפריש, שהרי לא עשה את שליחותו.

דוחה הגמרא ראיה זו:

לְעוֹלָם – אפשר להעמיד שהמשנה מדברת באופן שמפריש **מִפֵּירוֹת שֶׁל בַּעַל הַכְּרִי עַל פֵּירוֹת של בַּעַל הַכְּרִי**, ומה שהקשינו שצריך לזה את שליחותו של בעל הפירות, ואם כן המדיר מהנה אותו בזה שמקיים שליחותו, יש לתרץ **כִּדְאָמַר רָבָא** לקמן (בהמשך העמוד), שמדובר **בְּאוֹמֵר** בעל הפירות, **'כָּל הָרוֹצֶה לִתְרוֹם יָבֹא וְיִתְרוֹם'**, כלומר, אינו ממנה אדם מסוים להיות שליחו לתרום, אלא הוא נותן רשות לכל הרוצה לבוא ולתרום. **וְהָכָא נַמִּי** – גם כאן מדובר **בְּאוֹמֵר וְכוּ'** [כל הרוצה לתרום יבוא ויתרום]. שמכיון שלא מינהו שליח אין כאן הנאה לבעל הפירות, שהרי אינו מקיים את שליחותו. וגם אין חיסרון בזה שלא מינהו שליח במפורש, כיון שלגבי הפרשת תרומה מועיל גילוי דעתו שהוא מסכים להפרשה זו.

הגמרא מסתפקת בדין נוסף הנוגע לאדם שמפריש תרומה מפירות שלו על פירות חבירו:

בָּעָא מִינֵּיהּ – שאל **רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי** [–את רבי] **זֵירָא, הַתּוֹרֵם** מִפירות **שֶׁלּוֹ עַל** פירות **שֶׁל חֲבֵירוֹ, טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁל מִי** – מי זכאי בנתינת התרומה, שיכול להחליט לאיזה כהן לתת את התרומה, ומרויח את טובת ההנאה הכרוכה בכך, שיתן לו ישראל דבר מועט כדי שיתן את התרומה לבן בתו שהוא כהן, וצדדי הספק הם, **מִי אָמְרִינַן** – האם אומרים **שאי לָאו פֵּירֵי דְּהַאיְדְּ מִי מַתָּקְנָא כָּרְיָא דְּהַהוּא** – אם לא היו כאן פירותיו של המפריש לא היה הכרי מתוקן, אלא היה נשאר טבל, ואם כן, הדין נותן שהמפריש הוא הזכאי בנתינת התרומה בפועל, **אוֹ דִּלְמָא** – שמא, **אִי לָאו כָּרְיָא דְּהַהוּא לֹא חֲזִין פֵּירֵי דְּהָדֵין תְּרוּמָה** – אם לא היה כאן הכרי של בעל השדה לא היתה אפשרות לתורם להחיל שם תרומה על פירותיו, ועל כן, זכות הנתינה בפועל תהיה לבעל השדה.

אָמַר לֵיהּ רבי זירא לרבי ירמיה, שניתן לפשוט ספק זה מן הפסוק, שהרי **אָמַר קְרָא** (דברים יד כב) **'אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ'** ולאחר מכן כתוב (שם כו) **'וְנָתַתָּה** הכסף בכל אשר תאוה נפשך', כלומר, שהנתינה תלויה בבעל הכרי שהוא בעל הזרע, וממילא, גם טובת ההנאה שייכת לו.

רבי ירמיה מקשה לרבי זירא, שפשט מן הפסוק שטובת ההנאה שייכת לבעל הכרי:

אֵיתְיבֵיהּ, שנינו במשנה לעיל (לה:) שהמדיר **תּוֹרֵם** [–יכול לתרום] **אֶת תְּרוּמוֹתָיו וְאֶת מַעְשְׂרוֹתָיו** של המודר, **לְדַעְתּוֹ**, וסברה הגמרא, שמדובר באופן שהמדיר מפריש מפירות שלו כדי לתקן את פירותיו של המודר. ואם כן, יש להוכיח מכאן, שהמפריש משלו על של חבירו, זכות הנתינה בפועל היא שלו, שהרי **וְאִי אָמְרַתְּ** – אם תאמר **שְׁטוֹבַת הֲנָאָה** היא **דְּבַעַל הַכְּרִי**, שהוא המודר, אם כן קשה, כיצד רשאי המדיר להפריש על פירותיו של המודר, **תָּא קָא מְהַנֵי לֵיהּ** – הלא הוא מהנה אותו הנאה ממונית, שיוכל המודר לקבל טובת הנאה עבור הנתינה לכהן, בזכות הפרשתו של המדיר. **אֶלָּא** בהכרח **שְׁמַע מִינָּהּ** – אתה למד מדברי המשנה **שְׁטוֹבַת הֲנָאָה דִּילֵיהּ** – שייכת למפריש, ועל כן, אינו מהנה בזה את המודר, ויכול להפריש תרומה משלו על של המודר. ואם כן, קשה לדבריך [רבי זירא] שלמדת מהפסוק שטובת ההנאה היא של בעל הכרי.

מיישבת הגמרא, **אָמְרֵי, לֹא** מדובר באופן שהמדיר מפריש משלו על של בעל הכרי, אלא באופן שהוא מפריש **מִשֶּׁל בַּעַל הַכְּרִי עַל שֶׁל בַּעַל הַכְּרִי, וּלְדַעְתּוֹ דְּבַעַל הַכְּרִי**. אמנם, אם כן יקשה, כיצד יכול להפריש בשליחותו, הלא הוא מהנהו בזה שמקיים שליחותו, ועל כן צריך להעמיד את המשנה **בְּאוֹמֵר** 'כָּל הָרוֹצֶה לִתְרוֹם יָבֹא וְיִתְרוֹם', ולא מינהו שליח, אלא נתן רשות כללית לכל הרוצה לתרום, ועל כן אין זה נחשב שהמדיר מהנה את המודר, כיון שאינו מקיים שליחותו.

הגמרא פושטת את הספק שנסתפק רבי ירמיה, למי שייכת זכות ההפרשה וטובת ההנאה הכרוכה בה:

תָּא שְׁמַע – בא ושמע, **דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן** שלושה דינים שונים. הראשון: אדם שהקדיש בהמה עבור קרבנו של חבירו, ונפל בה מום וצריכה פדייה. הדין הוא, שכאשר הבעלים פודה את הבהמה עליו להוסיף חומש, ומה שאין כן כאשר אחר פודה אינו צריך להוסיף. ובאופן כזה שהקדיש עבור חבירו, **חַמַּקְדִּישׁ** הוא הבעלים לענין שהוא **מוֹסִיף חוֹמֶשׁ** כשהוא פודה, אך אם זה שהפרישו עבורו פודה, אינו מוסיף.

דין שני: שאף שלגבי חומש המקדיש הוא הבעלים, אך לענין עשיית תמורה, דהיינו, התפסת קרבן נוסף בקדושת קרבן זה,

המשך בעמוד רכז

וּמְתֻכַּפֶּר – רק המתכפר שהפרישו עבורו את הקרבן הוא הבעלים לענין שהוא **עוֹשֶׂה תְּמוּרָה**, ואין המקדיש יכול להתפיס תמורה בקרבן זה.

דין שלישי: וְהַתּוֹרֵם – מפריש תרומה מפירות **שֶׁלּוֹ עַל שֶׁאֵינוֹ** –פירות שאינם **שֶׁלּוֹ, טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁלּוֹ**. ובזה נפשט הספק למי שייכת זכות ההפרשה וטובת ההנאה שבעקבותיה.

שנינו במשנה, אדם שהדיר את חבירו שלא יהנה ממנו, **מְלַמְּדוֹ** –מותר המדיר ללמד את המודר **מִדְרָשׁ וְהֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת, אֲבָל לֹא יְלַמְּדֵנוּ מִקְרָא.**

מבררת הגמרא, **מִקְרָא מַאי מַעֲמָא לֹא יְלַמְּדֵנוּ** – מה הטעם שאסור המדיר ללמד את המודר מקרא, ואם תאמר שהטעם הוא **מִשּׁוּם דְּקָמַחֲנֵי לֵיהּ** – שהוא מהנה אותו בזה שהוא מלמדו ללא נטילת שכר, אם כן, **מִדְרָשׁ נַמִּי קָמַחֲנֵי לֵיהּ** – גם כשהוא מלמדו מדרש הוא מהנהו מאותו הטעם, ומדוע מותר המדיר ללמד את המודר מדרש. מיישבת הגמרא, **אֲמַר שְׁמוּאֵל**, שהמשנה מדברת **בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין** – שרגילים ליטול **שָׂכָר עַל** לימוד **הַמִּקְרָא, וְאֵין נוֹטְלִין** – רגילים ליטול **שָׂכָר עַל** לימוד **הַמִּדְרָשׁ**, ועל כן, מותר הוא ללמדו מדרש, כיון שאינו מהנה אותו בכך, שהרי כולם מלמדים מדרש בחינם, אך מקרא אסור לו ללמדו, כיון שעל זה רגילים ליטול שכר, והוא מהנה אותו בזה שמלמדו בחינם. ואם כן קשה, **מַאי פַּסְקָא** – מדוע נקטה המשנה דווקא מקרה כזה, שנהגו לקחת שכר על מקרא ולא על מדרש, ולא נקטה מקרה הפוך שנוהגים לקחת שכר על מדרש ולא על מקרא, שאז יהיה הדין שמותר ללמדו מדרש ואסור ללמדו מקרא.